

Hoofdstuk 16

De islam en andere religies

.....

In dit hoofdstuk:

- ▶ De stamboom van de religies van Abraham
 - ▶ De bijbel volgens de koran
 - ▶ Mohammed in de bijbel
 - ▶ Andere religies
-

Moslams, joden en christenen maken samen meer dan de helft van de wereldbevolking uit. In dit hoofdstuk onderzoeken we waarom deze drie religies tot dezelfde 'familie' behoren, net zoals bijvoorbeeld hindoeïsme, boeddhisme en jainisme een familie vormen. Je vindt in dit hoofdstuk verder een beschrijving van de relatie tussen de islam en andere religies en een overzicht van de verbanden tussen de koran en de bijbel.

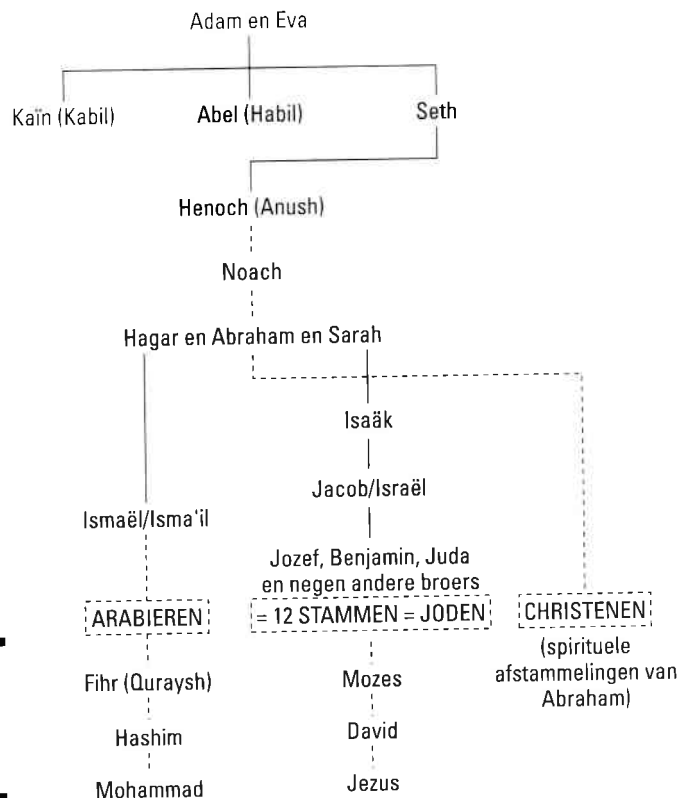
Een familie van religies

- ▶ Jodendom, islam en christendom zijn op drie manieren met elkaar verbonden: een gemeenschappelijke God, een gemeenschappelijke voorvader en dwarsverbanden tussen de verschillende heilige boeken.

Een gemeenschappelijke voorvader

Abraham is in zekere zin de gemeenschappelijke voorvader van joden, christenen en moslams. Hagar is de moeder van Abrahams oudste zoon Ismaël/Isma'il, van wie alle Arabieren zeggen af te stammen. Abraham heeft ook met Sarah een zoon, die Isaäk heet. De zoon van Isaäk wordt Jakob of Israël genoemd en heeft op zijn beurt weer twaalf zonen, die de stamvaders zijn van de twaalf joodse stammen. In het nieuwe testament wordt de afstamming van Jezus herleid tot Koning David en daarmee tot Abraham (en uiteindelijk Adam). Zie figuur 16-1 voor een overzicht van de drie zogeheten *Abrahamitische religies*.

Figuur 16-1: Stamboom van de religies van Abraham

Een gemeenschappelijke God

De drie religies van Abraham claimen dezelfde, unieke God te aanbidden, hoewel er ook christenen zijn die niet accepteren dat de islamitische God (Allah) dezelfde is als de christelijke God. Toen de jood Paulus zich bekeerde tot het christendom, meende hij niet dat hij nu ineens een andere God was gaan aanbidden, maar dat hij dezelfde God nu op een andere manier begreep. Een aanhanger van een van de drie religies van Abraham die zich bekeert tot een andere Abrahamitische religie, gelooft in het algemeen niet dat hij of zij nu een andere God aanbidt, alleen dat hij of zij een andere religie heeft gekozen.

Moslims beschouwen Abraham niet als jood of christen (soera 3:67). Hij is voor moslims wel de eerste monotheïst en daarmee ook de eerste 'moslim', in de zin dat hij zich onderwerpt aan de enige ware God.

God sloot een verbond met Abraham, Isaäk en Jakob, dat zijn definitieve vorm kreeg in het verbond dat door Mozes werd bemiddeld op de

Berg Sinaï. God deed ook toezeggingen aan Ismaël/Isma'ïl, hoewel hierbij in de bijbel het woord 'verbond' niet wordt gebruikt (Genesis 17:20). Christenen beschouwen zichzelf als spirituele nakomelingen van Abraham en de erfgenamen van het verbond dat God met Abraham heeft gesloten (Genesis 15; Galatiërs 3:6). Volgens de koran heeft God een verbond gesloten met de Kinderen van Israël (soera 5:12), met de christenen (soera 5:14) en met de moslims (soera 5:7). Volgens de islam ligt aan al deze verbonden een impliciet verbond ten grondslag dat in de tijd van Adam is gesloten tussen God en alle afstammelingen van Adam (soera 7:172). Het belangrijkste element in al deze overeenkomsten is de erkenning van de ene God. Deze God is de enige ultieme realiteit, de schepper van de aarde, de heer van de geschiedenis die de gelovigen gebiedt en degene die de dag des oordeels en de herrijzenis zal brengen.

Een gemeenschappelijk boek

Moslims geloven dat aan de heilige Schriften van de islam, het christendom en het jodendom een eeuwig, hemels prototype ten grondslag ligt: de *moeder van alle boeken*. De openbaringen die door profetische boodschappers zijn gedaan (bijvoorbeeld in de thora, de psalmen, het evangelie en de koran) zijn exemplarisch voor het hemelse boek, waarbij volgens de moslims alleen de koran een complete en niet-verminkte versie inhoudt. Aangezien hun heilige Schriften allemaal teruggaan tot hetzelfde hemelse prototype, worden moslims, christenen en joden (en nog enkele anderen) in de islam ook wel *mensen van het boek* genoemd.

De familierelaties

De drie religies van Abraham zijn het theologisch gezien niet helemaal eens over de onderlinge relaties. Het christendom beschouwt zichzelf als de vervulling, vervolmaking en opvolging van het jodendom (zonder dat daarmee de waarde van het joodse verbond wordt ontkend), en op dezelfde manier beschouwt de islam zichzelf als de vervulling, vervolmaking en opvolging van het christendom (zonder dat daarmee de waarde van het joodse en het christelijke verbond wordt ontkend). Hoewel elke religie uitkijkt naar de komst (of wederkomst) van een *Messias* of *mahdi*, beschouwt elke religie zichzelf als de definitieve, laatste openbaring. De islam beschouwt zichzelf overigens niet alleen als de vervolmaking van jodendom en christendom, maar ook als de voorganger van deze twee religies, omdat de islam de natuurlijke, oorspronkelijke religie van de mensheid was, alsmede de godsdienst van Abraham. Zowel het christendom als de islam zijn geconfronteerd met latere openbaringen en profeten, die claimen dat zij de definitieve versie van de religie vertegenwoordigen. Bij het christendom gaat het bijvoorbeeld om de Mormonen en bij de islam om het Baha'i-geloof en de Ahmadiyya-sekte.

Binnen elke Abrahamitische religie leven specifieke opvattingen over de andere twee. Het christendom heeft de islam historisch gezien onder andere beschouwd als een terugkeer naar formalisme, een vorm van ketterij, een religie voor Arabieren om hen voor te bereiden op het christendom en als een voorteken van het einde der tijden. Zowel christelijke als islamitische theologen hebben gesteld dat hun eigen religie door God gegeven is en daarmee de enige ware, terwijl de andere religies door mensen zijn bedacht. Sommige moderne islamitische godsgelcerden hanteren een model op basis van these, antithese en synthese, waarin het jodendom de *these* vormt (wetten, materialisme, individualisme, wereldsheid), het christendom de *antithese* stelt (liefde, idealisme, universalisme, metafysica) en de islam een uitgebalanceerde *synthese* en verzoening tussen these en antithese biedt.

Bijbelse verhalen in de koran

Ongeveer een kwart van de koran is gewijd aan verhalen over de profeten, waarvan de meesten ook bijbelse profeten zijn (hoewel ze in de bijbel niet allemaal als profeten worden beschouwd). Aangezien deze verhalen en verwijzingen goeddeels over de hele koran verspreid staan, kan de beginnende koranlezer zich niet eenvoudig een beeld vormen van de bijbelse elementen in de koran. In deze paragraaf vat ik de islamitische versies van een aantal bijbelse verhalen samen.

Bijbelse figuren en verhalen deden al de ronde in het Arabië van vóór de komst van de islam. Wanneer in de koran een bijbelse figuur wordt genoemd, konden de toehoorders van Mohammed deze figuur veelal goed plaatsen zonder dat het hele bijbelse verhaal hoefde te worden verteld. Volgens Ibn Ishaq, de biograaf van Mohammed, werd bij de reconstructie van de Ka'ba, toen Mohammed nog maar een kind was, een steen gevonden met een inscriptie van een Syrische vertaling van Mattheus 7:16. Volgens een negende-eeuwse geschiedschrijver van Mekka bevatte de Ka'ba op een kolom naast de ingang afbeeldingen van Abraham, Jezus en mogelijk ook Maria. Volgens sommige verslagen liet Mohammed deze beelden ongemoeid toen hij na de islamitische verovering van Mekka in 630 de afgodenbeelden uit de Ka'ba verwijderde.

Mohammed en zijn toehoorders waren dus al enigszins bekend met de bijbelse verhalen die in Arabië werden verteld. Hij zal ook veel over de bijbel hebben gehoord van de christenen en joden met wie hij in aanraking kwam. Uit de vorm van de bijbelse namen die in de koran voorkomen, hebben historici afgeleid dat deze verhalen waren gebaseerd op de Syrische en Aramese vertalingen van de bijbel en niet op de oorspronkelijke Hebreeuwse en Griekse teksten. De meeste geschiedkundigen menen dat Mohammed zelf nooit de bijbel gelezen heeft. In de koran is geen sprake van de 'bijbel', maar van de thora (*taurat*), de psalmen (*zabur*) en het evangelie (*injl*).